

БЪЛГАРИЯ БЕЗ ДИМ
Гражданска инициатива

Изх.№ 491 / 24.01.2025

ДО

Г-Н РУМЕН РАДЕВ – ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Г-ЖА НАТАЛИЯ КИСЕЛОВА – ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ПРОФ. Д-Р КОСТАДИН АНГЕЛОВ - ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЗДРАВНА КОМИСИЯ НА НС

Г-Н РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ – МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОЦ. Д-Р СИЛВИ КИРИЛОВ – МИНИСТЪР НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

ПРОФ. Д-Р ПЛАМЕН ДИМИТРОВ – ДИРЕКТОР НА НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ И АНАЛИЗИ

Г-Н ДАНИЕЛ МИТОВ – МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Г-ЖА ТЕМЕНУЖКА ПЕТКОВА – МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ

Г-Н ПЕТЪР ДИЛОВ – МИНИСТЪР НА ИКОНОМИКАТА И ИНДУСТРИЯТА

Г-Н КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ – МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Г-Н ИВАН ПЕШЕВ – МИНИСТЪР НА МЛАДЕЖТА И СПОРТА

Г-ЖА ТЕОДОРА ИВАНОВА – ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ДЪРЖАВНАТА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА НА ДЕТЕТО

Г-ЖА МАРИЯ ФИЛИПОВА, ПРЕДСЕДАТЕЛ – КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Д-Р АЙСУН АВДЖИЕВ – ГЛАВЕН СЕКРЕТАР ПРИ ОМБУДСМАНА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Г-Н ГИЙОМ СИМОНЯН – РЪКОВОДИТЕЛ НА ОФИСА НА СЗО ЗА БЪЛГАРИЯ

Г-ЖА КРИСТИНА ДЕ БРОЙН – ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ДЕТСКИЯ ФОНД НА ООН В БЪЛГАРИЯ – УНИЦЕФ

**УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,
ОБРЪЩАМЕ СЕ КЪМ ВАС С ПРИЗИВ –**

Стига вейпове, тютюн и гибел!

Седем наложителни действия за запущване на законодателните „пробойни“ и ефективно прилагане на законите - стъпки, които политици и институции дължат на обществото

13.01.2025 г. Трагичният случай със загинало след употреба на вейп дете в първите часове на годината за пореден път уличава държавата в неспособност да приложи собствените си закони и да защити децата и гражданите си от токсични и насаждащи зависимости субстанции.

Сдружение „България без дим“, организациите членове на обществената „Коалиция за живот без тютюнев дим“ и други организации, подписали този призив, изискват незабавни действия, след дългогодишно бездействие срещу:

- **масовите нарушения на забраната за пушене на закрити обществени места и тази за предлагане, продажба и употреба на тютюневи и свързани с тях изделия от деца до 18 години; и**
- **неадекватния контрол от страна на държавата.**

Детето в Плевен е свидна жертва на зловеща тенденция. България е печален лидер в Европа по пушещи деца на възраст 13-15 години. Страната ни е с най-висок дял на пушачи (около 39.5% спрямо около средно 24% за ЕС). България е трайно сред най-засегнатите от употребата на тютюневи изделия страни и води в световен план по смъртност, свързана с употреба или излагане на дима на тютюневи продукти (около 320 смъртни случая на 100 000 души). Изчисленията на СЗО сочат, че годишно до 20 хил. българи умират преждевременно заради пушене (вкл. пасивно).

Продупчени закони

Всичко това се случва, защото в прилагането на Рамковата конвенция за контрол на тютюна на СЗО (Конвенцията) от страна на България зееят гигантски пробойни. Те

отслабват и нулират ефекта от нейните доказано полезни и необходими норми. Най-очевидни примери за това:

- Поради липсваща дефиниция за „закрито помещение” се обезсмисля забраната за пушене на закрито чрез псевдо-тераси, които на практика са затворени отвсякъде.
- Вменен единствено на РЗИ, контролът на същата забрана почти изключва от обхвата ѝ нощните заведения, посещавани основно от млади хора, тъй като те работят извън работното време на инспекторите.
- Дори да направят проверки, инспекторите нямат законово право да изискват лични документи, което прави невъзможно налагането на наказания на провинилите се. Такова право има само полицията, но пък прилагането на забраната за пушене не е нейна приоритетна грижа.
- Ловка игра на думи в дефинициите на два закона практически изключва от обхвата на забраната за пушене нагреваемите и електронни устройства и съдът отменя наложени санкции.
- Рекламни пана на тютюневи изделия и вейпове затрупват улиците и пътищата, тъй като са изключени от забраната за реклама.
- Тютюневи компании безнаказано спонсорират лекарски и научни форуми и лансират промоционално медийно съдържание, въпреки че както спонсорството, така и рекламата на продуктите им би следвало да е забранена по силата на Конвенцията.
- В министерства, национални медии и дори болници се пуши практически безконтролно, тъй като инспектори на РЗИ няма как да проникнат през охраната им, без да се представят предварително.
- Тютюнев дим се стеле из входове, коридори и дори между жилища, поради невъзможност контролът да се обвърже с противопожарните и вентилационни правила в сградите.
- България така и не се присъедини към Протокола за борба с незаконната търговия на тютюн.

Сред причините за ниската ефективност е **недостатъчен брой контролни органи**. Капацитетът на РЗИ беше осезаемо отслабен след 2013 г. Настояванията на гражданското общество за включване на полицията и други длъжностни лица към контрола, остават нечути повече от десетилетие. Като цяло МЗ не търси да координира изпълнението на Конвенцията с институции като министерствата на икономиката и финансите, Агенция „Митници”, СЕМ и др. Няма осигурено финансиране за превенция и национални образователни кампании.

Отказът на законотворците да поправят тези пропуски години наред, въпреки систематичното напомняне от страна на гражданското общество и медиите, говори за тежки зависимости от тютюневата индустрия в управлението на държавата.

Приетите през 2024 година ограничения за **предлагане, продажба и употреба от лица до 18 години на електронни цигари - вейпове**, предизвикаха изразена обществена подкрепа. Те включват широка гама алкохолни, тютюневи и свързани с тях изделия, в това

число бездимни, нагрявани, „райски газ“ и др. „България без дим“ и обществената „Коалиция за живот без тютюнев дим“ ги приветстваха, но предупредиха, че **липсва яснота и капацитет за прилагането им** от държавата.

На депутатски въпроси относно контрола на забраната за предлагане, продажба и употреба на тютюневи и свързани с тях изделия (електронни цигари - вейпове), различни от тютюневи изделия, бездимни тютюневи изделия, нови тютюневи изделия, нагрявани тютюневи изделия на деца (до 18 годишна възраст), служебният министър Атанас Илков отговори, че **за периода 2022-2024 г. МВР е издало около 150 наказателни постановления. Този брой е нисък** спрямо масовата употребата и продажби на тютюневи и други изделия, съдържащи никотин на подрастващи.

След трагичния инцидент в Плевен, за пръв път е установено взаимодействие на гражданската инициатива с МВР. Дългоочакваното ангажиране на полицията с противодействието на употребата на забранени изделия от деца е много положителна стъпка.

Деца на прицел

Трагедията със загиналото в Плевен дете разкрива дълбокия цинизъм на тютюневия маркетинг и неговите лобисти, които използват пълнолетието и уж свободния избор като параван. Децата и младите хора са основна целева група на тютюневата индустрия. Причината е, че тъкмо в неукрепналата детска и юношеска възраст най-лесно хората посягат към токсични вещества и се пристрастяват, често до края на живота си.

Към тях са насочени пъстрите билбордове и лъскавите „дизайнерски“ устройства. В изделията се влагат хиляди аромати и вкусове, имат изображения на анимационни герои, изглеждат като бонбони. „Освен във вейпове, нашумелият хексахидроканабинол (ННС) и негови аналози се намират в желирани бонбони или маршмелоу, очевидно предназначени за деца“, потвърди по Нова ТВ Стефан Бакалов - началник на отдел „Борба с наркотрафика“ в Агенция „Митници“.

За да се преодолеят веднъж завинаги ужасяващите здравни, социални и икономически щети от тютюневата зависимост, са нужни незабавни решителни действия. От десетилетното протакане и нерешителност печелят единствено тютюневата индустрия и нейните проводници, за сметка на живота и благополучието на българите.

Седем наложителни стъпки

За ефективно спазване и прилагане на действащите закони и правила за ограничаване на заплахите от тютюнопушенето, от „България без дим“, организациите от „Коалиция за живот без тютюнев дим“ и другите подкрепящи организации, настояват новоизбраните народни представители и кабинетът да предприемат спешно следните стъпки:

1. Създаване на междуведомствено звено към Министерски съвет за координация на усилията на различните институции за борба с употребата на тютюн, тютюневи и свързаните с тях изделия, създаващи зависимост.
2. Рязко повишаване акциза на всички тютюневи и свързаните с тях изделия, с цел да станат по-малко достъпни за младите хора - в хода на текущото приемане на бюджет 2025.
3. Активно финансиране и изпълнение на приетите Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести 2021-2025 г. и План за действие към нея, с извършване на периодичен анализ на ефективността им пред обществото.
4. Въвеждане на широка и масирана просвета сред учащите се за опасността от употреба на тютюневи и други изделия, за зависимостите и вредата, които те създават.
5. Ремонт на законовите дефиниции за „пушене” и „закрити обществени места”, така че да включат употребата на всички изделия и атрибути за ползване на тютюневи и свързани с тях изделия.
6. Въвеждане на пълна забрана за реклама и промоции на тютюневи и свързаните с тях изделия, както и на всякакъв вид спонсорство от страна на тютюневата индустрия, без „удобни” за нея възрастови и времеви изключения.
7. Подобряване капацитета на РЗИ и включване на МВР, Агенция за безопасност на храните, Инспекция по труда, КЗП, кметове и други органи за ефективен контрол на забраната за пушене, и много по-осезаеми санкции за нарушители-рецидивисти.

„България без дим“ възникна спонтанно през февруари 2010 г. като гражданска инициатива против отменянето на забраната за тютюнопушене на обществени места по доказано лобистки подбуди. Едноименното сдружение е регистрирано година по-късно с идеална цел да подкрепя подобряването и да способства за стриктното прилагане на законодателни и други мерки за ограничаване на употребата на тютюн. За тази цел провежда образователни мероприятия и масови събития. „България без дим” приема сигнали от гражданите за нарушения на законите на <https://bezdim.org.signali> и следи за проверяването им от РЗИ. Съзредител е на обществената „Коалиция за живот без тютюнев дим”.

„Коалиция за живот без тютюнев дим” е неправителствена организация с нестопанска цел, създадена в обществен интерес, обединяваща организации и институции, които работят за ограничаване на тютюнопушенето в България. Създадена през 2010 г. Регистрирана през 2012 г. Член на редица Европейски и международни мрежи за борба с тютюнопушенето. www.coalition.bezdim.org

Павел Антонов, PhD, Председател на УС, Сдружение „България без дим“, тел.0888 70 46 61, Е-поща: office@bezdim.org

Д-р Гергана Гешанова, Председател на УС, „Коалиция за живот без тютюнев дим“, тел. 0882 37 4000, Е-поща: coalition.bezdim@gmail.com

Подкрепиха:

- Милена Димитрова, Председател на УС – Фондация „БлуЛинк“
- АБТТА – Асоциация на Българските туроператори и туристически агенти
- Георги Богданов, Изпълнителен директор – Национална мрежа на децата, с 117 организации
- Петър Велчев, Председател на Съюза на Военноинвалидите и военнопострадалите
- Асоциация на студентите медици – София
- Сдружение „Въздух за здраве“
- Д-р София Ангелова, Председател – Национална асоциация за профилактика на белодробните болести
- Дружество на кардиолозите в България
- Здраве.нет – Български здравен портал
- Гражданско обединение „Равни БГ“, с 37 организации-членове
- Павел Павлов, Председател – „Само днес“, Асоциация за превенция и работа със зависими
- Благотворителна фондация АДРА България
- Ралица Попова, Изпълнителен директор – Сдружение „Знание“
- Явор Конов – Фондация „АЙВЪР“
- Радостина Славкова, Координатор „Климат и Енергия“ – Екологично сдружение „За Земята“
- Катя Алексиева-Стойнова, Председател – Сдружение с нестопанска цел „Млади, активни и креативни“
- Теодора Иванова, Изпълнителен директор – Фондация „Impact Drive“
- Мюзеем Салим Али, Председател – Сдружение „Хаячи“, Нови пазар
- Павлина Иванова, Председател на УС – Сдружение Екомисия 21 век, Ловеч
- Недялка Стефанова Петрова, Председател - Клуб на жените „Родопчанка“, Смолян
- Цветина Захариева, Председател - Сдружение „Младежки и граждански инициативи в Розовата долина“, Карлово
- Сашо Ковачев, Председател на УС – Сдружение ЛАРГО, Кюстендил

